DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 12 november 2009 *

I mål C-351/08,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Bundessozialgericht (Tyskland) genom beslut av den 27 februari 2008, som inkom till domstolen den 4 augusti 2008, i målet

Christian Grimme

mot

Deutsche Angestellten-Krankenkasse,

ytterligare deltagare i rättegången:

Deutsche Rentenversicherung Bund,

* Rättegångsspråk: tyska.

Bundesagentur für Arbeit,

BGl Bertil Grimme AG Insurance Brokers,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av ordföranden på tredje avdelningen, K. Lenaerts, tillförordnad ordförande på fjärde avdelningen, samt domarna E. Juhász (referent), G. Arestis, J. Malenovský och T. von Danwitz,

generaladvokat: J. Mazák,
justitiesekreterare: handläggaren N. Nanchev,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 2 juli 2009,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Christian Grimme, genom B. Koch, Rechtsanwalt,

— Deutsche Rentenversicherung Bund, genom R. Mey, Leitender Verwaltungsdirektor,

— BGI Bertil Grimme AG Insurance Brokers, genom B. Koch, Rechtsanwalt,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom E. Traversa och F. Hoffmeister, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 1, 5, 7 och 16 i Avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet, å andra sidan, om fri rörlighet för personer, undertecknat i Luxemburg den 21 juni 1999 (EGT L 114, 2002, s. 6) (nedan kallat avtalet), samt av artiklarna 12 och 17–19 i bilaga I till detta avtal.

2 Frågan har uppkommit i en tvist mellan Christian Grimme och det enligt schweizisk rätt bildade aktiebolaget BGI Bertil Grimme AG Insurance Brokers (nedan kallat Bertil Grimme), å ena sidan, och Deutsche Angestellten-Krankenkasse (tyska försäkringskassan), Deutsche Rentenversicherung Bund och Bundesagentur für Arbeit, å andra sidan. Målet gäller frågan huruvida det föreligger en skyldighet att ansluta sig till den tyska ålderspensionsförsäkringen för en styrelseledamot i ett aktiebolag bildat enligt schweizisk rätt som leder ett dotterbolag till det bolaget i Tyskland.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

3 Den 21 juni 1999 undertecknade Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet, å andra sidan, sju avtal (EGT L 114, 2002, s. 6), däribland det aktuella avtalet.

4 I ingressen till avtalet förklarar sig de avtalsslutande parterna ”övertygade om att den fria rörligheten för personer på den andra partens territorium är av stor vikt för att deras förbindelser skall kunna utvecklas harmoniskt” och ”beslutna att sinsemellan förverkliga fri rörlighet för personer på grundval av de bestämmelser som är tillämpliga i Europeiska gemenskapen”.

5 Artikel 1 i avtalet har följande lydelse:

”Målet för detta avtal är att, till förmån för medborgarna i Europeiska gemenskapens medlemsstater och Schweiz,

a) ge rätt till inresa, vistelse, upptagande av ekonomisk förvärvsverksamhet som arbetstagare och etablering som egenföretagare samt rätt att stanna kvar på de avtalsslutande parternas territorier,

b) underlätta tillhandahållandet av tjänster på de avtalsslutande parternas territorier och särskilt liberalisera kortvarigt tillhandahållande av tjänster,

c) ge personer som inte utövar ekonomisk förvärvsverksamhet i värdlandet rätt till inresa och vistelse på de avtalsslutande parternas territorium, och

d) ge samma levnads-, anställnings- och arbetsvillkor som de egna medborgarna har rätt till."

6 Vad gäller personer som tillhandahåller tjänster föreskrivs följande i artikel 5 i avtalet:

"1. Utan att det påverkar tillämpningen av andra särskilda avtal mellan de avtalsslutande parterna om tillhandahållande av tjänster (inbegripet avtalet om vissa aspekter rörande offentlig upphandling till de delar det gäller tjänster) skall den som tillhandahåller tjänster, inbegripet företag i enlighet med bestämmelserna i bilaga I, ha rätt att på den andra avtalsslutande partens territorium tillhandahålla tjänster för en tid som inte överstiger 90 arbetsdagar per kalenderår.

…

4. De rättigheter som anges i denna artikel skall garanteras i enlighet med bestämmelserna i bilagorna I, II och III. De kvantitativa begränsningarna i artikel 10 är inte tillämpliga på de personer som avses i denna artikel."

7 I artikel 7 i avtalet föreskrivs följande:

”De avtalsslutande parterna skall i enlighet med bilaga I fastställa särskilt följande rättigheter som har anknytning till den fria rörligheten för personer:

a) Rätt till likabehandling i förhållande till de avtalsslutande parternas egna medborgare vad beträffar upptagande och utövande av ekonomisk förvärvsverksamhet samt i fråga om levnads-, anställnings- och arbetsvillkor.

…”

8 Artikel 16 i avtalet har följande lydelse:

”1. De avtalsslutande parterna skall för att uppnå målen för detta avtal vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att rättigheter och förpliktelser motsvarande de[m] som föreskrivs i de av Europeiska gemenskapens rättsakter som det hänvisas till tillämpas i förbindelserna dem emellan.

2. I den mån tillämpningen av detta avtal omfattar gemenskapsrättsliga begrepp skall hänsyn tas till Europeiska gemenskapernas domstols gällande rättspraxis före tidpunkten för avtalets undertecknande. Schweiz skall underrättas om praxis som uppstått efter denna tidpunkt. Den gemensamma kommittén kan, i syfte att underlätta avtalets tillämpning, på en avtalsslutande parts begäran fastställa konsekvenserna av denna praxis.”

9 Bilaga I till avtalet har rubriken ”Fri rörlighet för personer”. Artikel 9 i den bilagan, som återfinns i avdelning II, har följande lydelse:

”Likabehandling

1. En arbetstagare som är medborgare i en avtalsslutande part får inte på den andra avtalsslutande partens territorium på grund av sin nationalitet behandlas annorlunda än inhemska arbetstagare i fråga om anställnings- och arbetsvillkor, särskilt vad avser lön, uppsägning och, om han skulle bli arbetslös, återinsättande i arbete eller återanställning.

2. Arbetstagaren och dennes familjemedlemmar i den mening som avses i artikel 3 i denna bilaga skall åtnjuta samma skattemässiga och sociala förmåner som inhemska arbetstagare och deras familjemedlemmar.

…”

10 I bilaga I ingår avdelning III som består av artiklarna 12–16, vilka innehåller särskilda bestämmelser för egenföretagare. I artikel 12.1 i den bilagan föreskrivs sålunda följande:

”1. En medborgare i en avtalsslutande part som önskar etablera sig på en annan avtalsslutande parts territorium för att driva egen rörelse (nedan kallad ’egenföre-

tagare') skall få uppehållstillstånd för minst fem år räknat från tidpunkten för utfärdandet, förutsatt att han kan bevisa för de behöriga nationella myndigheterna att han etablerat sig eller önskar etablera sig i detta syfte".

11 I artikel 15 i bilaga I till avtalet föreskrivs följande:

"1. Vad beträffar upptagande och utövande av förvärvsverksamhet som egenföretagare i värdlandet skall egenföretagaren komma i åtnjutande av en behandling som är minst lika förmånlig som den som beviljas landets egna medborgare.

2. Bestämmelserna i artikel 9 i denna bilaga skall också i tillämpliga delar gälla egenföretagare som avses i detta kapitel."

12 Bilaga I till avtalet innehåller även en avdelning IV, som bland annat föreskriver följande bestämmelser om personer som tillhandahåller tjänster:

"*Artikel 17*

Personer som tillhandahåller tjänster

Vad gäller tillhandahållande av tjänster enligt artikel 5 i detta avtal skall följande vara förbjudet:

a) Varje begränsning av ett gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster på en avtalsslutande parts territorium som varar högst 90 arbetsdagar per år.

b) Varje begränsning av rätten till inresa och vistelse i de fall som avses i artikel 5.2 i detta avtal för

i) medborgare i Europeiska gemenskapens medlemsstater eller i Schweiz vilka tillhandahåller tjänster och är etablerade på en avtalsslutande parts territorium annat än det territorium där mottagaren av tjänsterna är etablerad,

ii) arbetstagare, oavsett nationalitet, hos någon som tillhandahåller tjänster, vilka är integrerade i den ordinarie arbetsmarknaden i en avtalsslutande part och är utstationerade för att på en annan avtalsslutande parts territorium tillhandahålla en tjänst; detta skall dock inte påverka tillämpningen av artikel 1.

Artikel 18

Bestämmelserna i artikel 17 i denna bilaga skall tillämpas på bolag som bildats i enlighet med lagstiftningen i en medlemsstat i Europeiska gemenskapen eller i enlighet med schweizisk rätt och vilka har sitt stadgeenliga säte, sin centrala förvaltning eller sin huvudverksamhet på en avtalsslutande parts territorium.

Artikel 19

Den som tillhandahåller tjänster och har rätt eller har erhållit tillstånd därtill kan, för att tillhandahålla en tjänst, temporärt utöva sin verksamhet i det land där tjänsten tillhandahålls på samma villkor som i detta land gäller för dess egna medborgare i enlighet med bestämmelserna i denna bilaga samt i bilagorna II och III.”

Den nationella lagstiftningen

13 Volym VI i den tyska lagen om social trygghet (Sozialgesetzbuch) (nedan kallad SGB VI) ägnas åt det lagstadgade systemet för ålderspensionsförsäkring.

14 § 1 i nämnda volym, som har rubriken ”Anställda”, har följande lydelse:

”Följande personer är skyldiga att ansluta sig till försäkringssystemet:

1. Personer som arbetar mot betalning eller inom ramen för yrkesutbildning. Skyldigheten att ansluta sig kvarstår så länge personen uppbär partiell arbetslöshetsersättning enligt volym III.

…”

15 Samma artikel innehåller en bestämmelse vari det fastställs ett undantag för styrelseledamöter i aktiebolag.

Tvisten i målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

16 Den tyske medborgaren Christian Grimme är sedan den 26 september 1996 chef för en filial till Bertil Grimme belägen i Hamburg (Tyskland). Bertil Grimmes huvudkontor ligger i Zug (Schweiz). Sedan den 29 december 2003 är han, i egenskap av ledamot i Bertil Grimmes styrelse, upptagen i kantonen Zugs handelsregister såsom behörig att kollektivt teckna bolagets firma.

17 I juni år 2003 ansökte Christian Grimme hos Deutsche Angestellten-Krankenkasse om att en socialförsäkringsrättslig bedömning skulle göras av hans arbete vid filialen i Hamburg. Till stöd för sin begäran åberopade han dels sitt anställningsavtal i egenskap av prokurist och chef för filialen, dels den omständigheten att han erhåller en grundlön vilken fortsätter att betalas ut vid arbetsoförmåga under sex veckor. Därutöver erhåller han en vinstandel vars storlek beror på bolagets ekonomiska resultat.

18 I beslut av den 7 augusti 2003 fastställde Deutsche Angestellten-Krankenkasse att Christian Grimme, vad avser arbetet vid filialen i Hamburg, ska betraktas som anställd och därmed bland annat skyldig att vara ansluten till det lagstadgade systemet för ålderspensionsförsäkring.

19 Christian Grimme begärde omprövning av detta beslut med hänvisning till att han i egenskap av styrelseledamot i ett aktiebolag bildat enligt schweizisk rätt, från och med den dag han erhöll denna ställning, ska behandlas på samma sätt som en

styrelseledamot i ett aktiebolag som bildats enligt tysk rätt. Följaktligen är han sedan den 29 december 2003 inte skyldig att vara ansluten till det lagstadgade systemet för ålderspensionsförsäkring. Begäran avslogs genom beslut av den 8 september 2004.

20 Genom dom av den 1 november 2005 biföll Sozialgericht Hamburg (domstol i Hamburg med behörighet i socialrättsliga mål) klagandens talan och ogiltigförklarade de aktuella besluten i den del det föreskrevs en skyldighet för Christian Grimme att ansluta sig till de lagstadgade systemen för ålderspension och arbetslöshetsförsäkring.

21 Sedan Deutsche Rentenversicherung Bund överklagat domen fastställde Landessozialgericht Hamburg (regional domstol i högre instans i Hamburg med behörighet att pröva socialrättsliga mål), genom dom av den 11 oktober 2006, den dom som meddelats i första instans av Sozialgericht Hamburg. Styrelseledamöter i ett schweiziskt aktiebolag ska likställas med styrelseledamöter verksamma i aktiebolag som bildats enligt tysk rätt och kan, i denna egenskap, även åtnjuta det undantag som föreskrivs i 1 § SGB VI, från skyldigheten att ansluta sig till det lagstadgade systemet för ålderspensionsförsäkring.

22 Deutsche Rentenversicherung Bund överklagade då till Bundessozialgericht (federal domstol med behörighet att pröva socialrättsliga mål). Den hänskjutande domstolen har påpekat att enligt tysk rätt ska styrelseledamöterna i ett aktiebolag bildat enligt schweizisk rätt, i motsats till den tolkning som gjorts av domstolarna i det nationella målet, inte likställas med styrelseledamöter verksamma i aktiebolag som bildats enligt tysk rätt. Bundessozialgericht undrar dock om det är förenligt med bestämmelserna i avtalet, i synnerhet bestämmelserna om den fria etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster, att den bestämmelse om undantag för styrelseledamöter i ett aktiebolag som föreskrivs i 1 § SGB VI inte tillämpas på personer som klaganden i målet vid den nationella domstolen.

23 Även om det i avtalet endast föreskrivs en rätt för fysiska personer att fritt etablera sig på en avtalsslutande parts territorium kan denna rätt enligt den hänskjutande domstolen utökas till att gälla även bolag som bildats enligt rättsordningen i en medlemsstat eller enligt schweizisk rätt. Utvidgningen av avtalets tillämpningsområde kan härledas till vad som sägs i ingressen, där det inte görs någon åtskillnad mellan fysiska och juridiska personer. Vidare kan en sådan utvidgning härledas till slutakten, där det föreskrivs att de åtgärder som är nödvändiga för att gemenskapens regelverk skall kunna tillämpas kommer att vidtas, samt även till artikel 16.1 som hänvisar till gemenskapsrätten.

24 För det fall avtalet inte är tillämpligt på bolag, undrar Bundessozialgericht vidare vilket samband som föreligger mellan rätten för bolag på de avtalsslutande parternas territorium att tillhandahålla tjänster med stöd av artikel 5.1 i avtalet och artikel 18 i bilaga I till nämnda avtal, å ena sidan, och artiklarna 48 EG och 50 EG om etableringsrätt och tillhandahållande av tjänster på gemenskapens territorium, å andra sidan. Även om den rätt att tillhandahålla tjänster som föreskrivs i avtalet är begränsad i tidsmässigt hänseende och har ett mer begränsat materiellt tillämpningsområde än sin motsvarighet i gemenskapsrätten är det, enligt den hänskjutande domstolen, emellertid möjligt att tillåta tillhandahållande av tjänster under längre tid efter en prövning i det enskilda fallet.

25 Bundessozialgericht fann att det är nödvändigt med en tolkning av bestämmelserna i avtalet för att den ska kunna meddela sin dom och beslutade därför att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till domstolen:

”Ska bestämmelserna i avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet, å andra sidan, om fri rörlighet för personer, i synnerhet artiklarna 1, 5, 7 och 16 däri samt artiklarna 12 och 17–19 i bilaga I till detta avtal, tolkas så att de utgör hinder för en bestämmelse enligt vilken en i Tyskland verksam styrelseledamot i ett aktiebolag som har bildats enligt schweizisk rätt är skyldig att ansluta sig till det tyska systemet för ålderspensionsförsäkring, trots att i Tyskland verksamma styrelseledamöter i aktiebolag som har bildats enligt tysk rätt inte är skyldiga att ansluta sig till nämnda pensionsförsäkring?”

Prövning av tolkningsfrågan

26 Domstolen erinrar inledningsvis om att avtalet är ett av sju sektorsvisa avtal mellan samma avtalsslutande parter, vilka undertecknades den 21 juni 1999.

27 Avtalen undertecknades efter det att Schweiziska edsförbundet förkastat avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) den 6 december 1992. Genom sitt avstående valde Schweiziska edsförbundet att inte samtycka till en integrerad ekonomisk helhet med en inre marknad som grundas på gemensamma regler mellan dess medlemmar, utan det valde i stället att sluta bilaterala avtal med gemenskapen och dess medlemsstater inom särskilda områden. Schweiziska edsförbundet har således inte anslutit sig till gemenskapens inre marknad som syftar till att upphäva samtliga hinder för att inrätta ett område med en fullständigt fri rörlighet, motsvarande den som erbjuds på en nationell marknad, och som bland annat inbegriper frihet att tillhandahålla tjänster och etableringsfrihet.

28 För att ytterligare stärka banden mellan de avtalsslutande parterna undertecknades sålunda ett bilateralt avtal mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet, å andra sidan, om fri rörlighet för personer. Från och med den 1 april 2006 utvidgades avtalet genom ett tilläggsprotokoll som hade undertecknats den 26 oktober 2004, till att gälla även de stater som anslöt sig till Europeiska unionen den 1 maj 2004 (EUT L 89, 2006, s. 30).

29 Under dessa omständigheter kan den tolkning som gjorts av gemenskapsrätten i fråga om den inre marknaden inte automatiskt överföras till tolkningen av avtalet, såvida det inte uttryckligen föreskrivs så i själva avtalet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 februari 1982 i mål 270/80, Polydor och RSO Records, REG 1982, s. 329, punkterna15–19, svensk specialutgåva, volym 6, s. 309).

30 När det gäller avtalets verkan för Christian Grimmes anslutning till det tyska lagstadgade systemet för ålderspensionsförsäkring förutsätter den fråga som ställts till domstolen att det först avgörs om avtalet garanterar en fri etableringsrätt för såväl

fysiska personer som juridiska personer som bildats enligt rättssystemet i en av gemenskapens medlemsstater eller enligt schweizisk rätt och som har sitt huvudkontor, sin centrala förvaltning eller sin huvudverksamhet på någon av de avtalsslutande parternas territorium. Därefter kommer domstolen att pröva om klaganden i målet vid den nationella domstolen kan göra gällande några rättigheter enligt avtalets bestämmelser om tillhandahållande av tjänster. Slutligen kommer domstolen att pröva om skyldigheten att ansluta sig till det tyska lagstadgade systemet för ålderspensionsförsäkringen inverkar menligt på likabehandlingen av klaganden vid den nationella domstolen i hans egenskap av anställd.

31 Vad för det första gäller frågan om etableringsfrihet för juridiska personer har klaganden i målet vid den nationella domstolen gjort gällande att det inte finns någon bestämmelse i avtalet som uttryckligen utesluter juridiska personer från denna frihet. I avtalets ingress hänvisas till personer, utan att åtskillnad görs mellan fysiska och juridiska personer, och det anges att den fria rörligheten för personer grundas på gemenskapens regelverk. I artikel 16.1 i avtalet hänvisas dessutom uttryckligen till att de avtalsslutande parterna ska vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att rättigheter och förpliktelser motsvarande dem som föreskrivs i de av Europeiska gemenskapens rättsakter som det hänvisas till tillämpas i förbindelserna dem emellan. Följaktligen kan den etableringsfrihet som fysiska personer garanteras i avtalet tolkas så att den gäller även för juridiska personer.

32 En sådan tolkning kan emellertid inte godtas.

33 Det följer av ordalydelsen i artikel 1 i avtalet, vari avtalets mål definieras, att dessa fastställts till förmån för medborgarna i Europeiska gemenskapens medlemsstater och Schweiz, det vill säga för fysiska personer. Enligt artikel 1 a i avtalet är målet med avtalet att ge rätt till inresa, vistelse, upptagande av ekonomisk förvärvsverksamhet som arbetstagare och etablering som egenföretagare samt rätt att stanna kvar på de avtalsslutande parternas territorier.

34 Avtalets bestämmelser avser följande personkategorier bland medborgarna i gemenskapen och i Schweiz: egenföretagare, inklusive gränsarbetare med eget företag, arbetstagare, bland vilka anställda arbetstagare ingår, utstationerade arbetstagare och gränsarbetare, personer som tillhandahåller tjänster, mottagare av tjänster, personer som innehaft anställning under mindre än ett år på en avtalsslutande parts territorium, studenter, arbetssökande, personer som inte utövar någon förvärvsverksamhet samt familjemedlemmar till dessa olika kategorier av medborgare. Samtliga dessa personkategorier, med undantag av personer som tillhandahåller respektive mottager tjänster, förutsätter att det rör sig om fysiska personer.

35 Domstolen konstaterar att med undantag för artikel 5.1 i avtalet och artikel 18 i bilaga I härtill, vari föreskrivs att bolag har en viss rätt att tillhandahålla tjänster, så föreskrivs inte någonstans i avtalet eller i dess bilaga några rättigheter för juridiska personer, i synnerhet inte någon etableringsrätt på den ena eller den andra avtalsslutande partens territorium.

36 Enligt avtalet är rätten att etablera sig på en avtalsslutande parts territorium reserverad för egenföretagare som är medborgare i en av gemenskapens medlemsstater eller i Schweiziska edsförbundet. Enligt artikel 12.1 i bilaga I till avtalet ska en egenföretagare som önskar etablera sig på en annan avtalsslutande parts territorium för att driva egen rörelse få uppehållstillstånd för minst fem år, vilket ska kunna förlängas.

37 I artikel 16.1 i avtalet, som hänvisar till tillämpningen av gemenskapsrätten i relationerna mellan de avtalsslutande parterna, föreskrivs vidare att denna tillämpning ska göras endast inom ramen för avtalets mål. Målen räknas upp i artikel 1. I artikel 1 a erkänns uttryckligen en rätt för fysiska personer att etablera sig som egenföretagare, vilken rättighet bekräftats i rättspraxis (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 december 2008 i mål C-13/08, Stamm och Hauser, REG 2008, s. I-11087, point 44). Erkännande av en sådan rättighet för juridiska personer ingår inte bland avtalets mål.

38 Vidare villkoras i artikel 16.1 i avtalet tillämpningen av gemenskapsrätten i relationerna mellan de avtalsslutande parterna på så vis att det ska hänvisas till rättigheter och förpliktelser motsvarande dem som föreskrivs i Europeiska gemenskapens rättsakter. Bestämmelserna i artikel 16.1 och 16.2 kan således inte åberopas i målet vid den nationella domstolen, eftersom det i avtalet inte hänvisas till någon bestämmelse avseende etableringsrätt för juridiska personer.

39 Det saknas följaktligen stöd för påståendet att juridiska personer har samma rätt till etablering som fysiska personer enligt avtalet.

40 Vad för det andra avser avtalsbestämmelsernas inverkan i fråga om tillhandahållande av tjänster på den situation som klaganden i målet vid den nationella domstolen befinner sig i, finner domstolen anledning att betona att målet för avtalet enligt artikel 1 b är att underlätta tillhandahållandet av tjänster på de avtalsslutande parternas territorier och särskilt liberalisera kortvarigt tillhandahållande av tjänster.

41 Det ska påpekas att det i artikel 5.1 i avtalet föreskrivs att de som kommer i åtnjutande av liberaliseringen av tjänster är de som tillhandahåller tjänster, det vill säga fysiska personer, men även bolag. Enligt artikel 18 i bilaga I till avtalet ska bestämmelserna i artikel 17 i denna bilaga tillämpas på bolag som bildats i enlighet med lagstiftningen i en medlemsstat i Europeiska gemenskapen eller i enlighet med schweizisk rätt och vilka har sitt stadgeenliga säte, sin centrala förvaltning eller sin huvudverksamhet på en avtalsslutande parts territorium. Enligt dessa bestämmelser är varje begränsning av ett gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster på en avtalsslutande parts territorium som varar högst 90 arbetsdagar per år förbjuden.

42 Tillhandahållande av tjänster enligt avtalet avser, såsom framgår av artikel 17 a i bilaga I till avtalet, endast gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster. Rätten att tillhandahålla tjänster på en annan avtalsslutande parts territorium är enligt artikel 5.1 i avtalet och artikel 17 a i bilaga I härtill begränsad till högst 90 arbetsdagar per år. Under denna period får värdmedlemsstaten enligt artikel 19 i bilaga I inte föreskriva mindre

gynnsamma villkor för dessa tjänsteleverantörer än för sina egna medborgare i enlighet med bestämmelserna i bilagorna I–III till avtalet.

43 Det följer av punkterna 40–42 i förevarande dom att det enligt avtalet endast är tillåtet att fritt tillhandahålla gränsöverskridande tjänster mellan gemenskapen och Schweiziska edsförbundet under en period som är begränsad till 90 arbetsdagar per år.

44 En medborgare i en medlemsstat som har ett fast arbete i denna stat, vilket med nödvändighet överstiger 90 arbetsdagar per år, kan följaktligen inte, även om det antas att hans verksamhet kan anses som gränsöverskridande, härleda några rättigheter i fråga om tillhandahållande av tjänster från avtalets bestämmelser.

45 För det tredje önskas, såsom underförstått följer av tolkningsfrågan och av Christian Grimmes yttrande vid förhandlingen, att domstolen ska klargöra hur principen om förbud mot diskriminering av anställda arbetstagare ska tillämpas, såsom denna princip följer av avtalet.

46 Christian Grimme har gjort gällande att hans skyldighet, i egenskap av anställd, att ansluta sig till det tyska lagstadgade systemet för ålderspensionsförsäkring utgör ett åsidosättande av likabehandlingsprincipen. Skyldigheten att i egenskap av anställd hos Bertil Grimme och styrelseledamot i bolaget ansluta sig till pensionsförsäkringen, trots att styrelseledamöter verksamma i aktiebolag som bildats enligt tysk rätt är undantagna från denna skyldighet, strider mot principen om förbud mot diskriminering av anställda arbetstagare som garanteras i artikel 9 i bilaga I till avtalet.

47 Enligt artikel 9 i bilaga I till avtalet har arbetstagare som är medborgare i en avtalsslutande part rätt till likabehandling på den andra avtalsslutande partens territorium. De får således inte behandlas annorlunda än nationella arbetstagare i fråga om anställnings- och arbetsvillkor, särskilt vad avser lön, uppsägning och, om de skulle bli arbetslösa, återinsättande i arbete eller återanställning.

48 Denna artikel avser följaktligen endast fall av diskriminering på grund av nationalitet gentemot medborgare i en avtalsslutande part på den andra avtalsslutande partens territorium.

49 Det framgår emellertid av de faktiska omständigheter som domstolen haft att ta ställning till att Christian Grimme är tysk medborgare och utövar sin verksamhet som anställd i Bertil Grimmes filial i Hamburg. Det är i förevarande fall således inte fråga om diskriminering från myndigheternas i en avtalsslutande part sida gentemot en medborgare i en annan avtalsslutande part. Christian Grimmes ställning som styrelseledamot i ett aktiebolag bildat enligt schweizisk rätt saknar betydelse i detta avseende.

50 Av vad anförts följer att den ställda frågan ska besvaras enligt följande. Bestämmelserna i avtalet, i synnerhet artiklarna 1, 5, 7 och 16 däri samt artiklarna 12 och 17–19 i bilaga I till detta avtal, utgör inte hinder för en medlemsstats bestämmelser enligt vilka en person som har denna medlemsstats nationalitet och är anställd på dess territorium är skyldig att ansluta sig till den medlemsstatens lagstadgade system för ålderspensionsförsäkring, även om vederbörande är styrelseledamot i ett aktiebolag bildat enligt schweizisk rätt, medan styrelseledamöter i aktiebolag som bildats enligt den medlemsstatens rättsordning inte är skyldiga att ansluta sig till nämnda pensionssystem.

Rättegångskostnader

51 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

Bestämmelserna i Avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet, å andra sidan, om fri rörlighet för personer, undertecknat i Luxemburg den 21 juni 1999, i synnerhet artiklarna 1, 5, 7 och 16 däri samt artiklarna 12 och 17–19 i bilaga I till detta avtal, utgör inte hinder för en medlemsstats bestämmelser enligt vilka en person som har denna medlemsstats nationalitet och är anställd på dess territorium är skyldig att ansluta sig till den medlemsstatens lagstadgade system för ålderspensionsförsäkring, även om vederbörande är styrelseledamot i ett aktiebolag bildat enligt schweizisk rätt, medan styrelseledamöter i aktiebolag som bildats enligt den medlemsstatens rättsordning inte är skyldiga att ansluta sig till nämnda pensionssystem.

Underskrifter